

Συμβουλευτική και Σχεδιασμός Προγράμματος Αγωγής Υγείας στο Χώρο της Εκπαίδευσης: Ο Ρόλος του Σχολικού Νοσηλευτή

Μαρνέρας Χρήστος

Νοσηλευτής Τ.Ε., MSc-Π.Φ.Υ., Πανεπιστημιακό Νοσοκομείο Ρίου.

Αλμπάνη Ελένη

Νοσηλεύτρια Τ.Ε., MSc-Π.Φ.Υ., Νοσοκομείο Παιδών «Καραμανδάνειο» Πατρών .

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Ακόμα και σήμερα, τα θέματα ψυχικής υγείας θεωρούνταν αποκλειστικά ευθύνη των φορέων υγείας. Όμως σύγχρονες έρευνες, με βάση την εξέλιξη των αναγκών, οδήγησαν στη συνειδητοποίηση ότι το αποτελεσματικό σχολείο δεν έχει μόνο την ευθύνη της διανοητικής ανάπτυξης των μαθητών του, αλλά έχει ανάγκη πλαισίωσης και άλλων υποστηρικτικών προγραμμάτων συμβουλευτικής ενίσχυσης σε θέματα συναισθηματικής και ψυχικής βοήθειας των μαθητών.

Επομένως, ο ρόλος του σχολικού νοσηλευτή φαίνεται να είναι καθοριστικός στην προαγωγή της ψυχικής υγείας των μαθητών του και πλέον το σχολείο φέρει την ευθύνη να φροντίσει για την ασφάλεια και την ευεξία των παιδιών. Εξάλλου, αποτελεί δικαίωμα όλων των παιδιών να γνωρίζουν ισότιμα τους τρόπους για τη διασφάλιση και θωράκιση τόσο της σωματικής όσο και της ψυχικής τους υγείας και ασφάλειας.

Λέξεις κλειδιά: συμβουλευτική ενίσχυση, αγωγή υγείας, σχολικός νοσηλευτής, πρόληψη, παρέμβαση.

Εισαγωγή

Σύμφωνα με το καταστατικό του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας «υγεία είναι η κατάσταση της πλήρους σωματικής, ψυχικής και κοινωνικής ευεξίας και όχι μόνο η απουσία ασθένειας ή αναπηρίας». Ένας άλλος ορισμός θεωρεί την υγεία ως το αποτέλεσμα της φυσικής κατάστασης ενός ατόμου που υιοθετεί απέναντι και στο περιβάλλον.

Ο ορισμός της υγείας, σύμφωνα πάντα με το παραπάνω καταστατικό, περιλαμβάνει τρεις τουλάχιστον διαστάσεις. Η πρώτη δίνει έμφαση στη βιολογική πλευρά της υγείας και αφορά κυρίως τη σωματική δυσλειτουργία ή τους κοινωνικούς ρόλους που υιοθετούν τα άτομα και η τελευταία αφορά τους ψυχολογικούς παράγοντες. Σύμφωνα με την τελευταία άποψη, προσωπικές εμπειρίες και γνωστικοί παράγοντες μπορούν να προβλέψουν την καλή υγεία ή την εμφάνιση ασθένειας σε ένα άτομο και κατά συνέπεια τα άτομα είναι υπεύθυνα ή ελέγχουν τα ίδια την υγεία τους και η υγεία αποτελεί ένα ψυχοκοινωνικό φαινόμενο.

Το 1972 ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας έδωσε τον

εξής ορισμό για την Αγωγή Υγείας: «Αγωγή για την υγεία είναι μια διαδικασία που γεφυρώνει το χάσμα μεταξύ της πληροφόρησης για την υγεία και της πρακτικής για την υγεία». Ο ορισμός αυτός διαμορφώθηκε λίγο αργότερα: «Αγωγή για την υγεία είναι μια εκπαιδευτική διαδικασία με πολλές παραμέτρους (πνευματικές, ψυχολογικές και κοινωνικές) που εμπεριέχει δραστηριότητες, οι οποίες οδηγούν στην κατανόηση των προβλημάτων υγείας και στην ενίσχυση της υπευθυνότητας και της ικανότητας του ατόμου μου για τη λήψη της σωστής αποφάσεων σε ότι αφορά στην προσωπική του ευημερία, αλλά και στην ευημερία της οικογένειας του και της κοινωνίας που ανήκει».

Ο ορισμός της Αγωγής Υγείας που έγινε αποδεκτός από την Ευρωπαϊκή Ένωση το 1986 αναφέρει ότι η Αγωγή Υγείας είναι μια διαδικασία που στηρίζεται σε επιστημονικές αρχές και χρησιμοποιεί προγραμματισμένες ευκαιρίες μάθησης που δίνουν τη δυνατότητα στους ανθρώπους, όταν λειτουργούν ως άτομα ή ως σύνολο, να αποφασίζουν και να ενεργούν συνειδητά (ενημερωμένα) για θέματα που επηρεάζουν την υγεία τους».

Σκοπός και Στόχοι της Συμβουλευτικής στο Θέμα της Αγωγής Υγείας

Η Αγωγή Υγείας είναι μια διαθεματική δραστηριότητα, μια καινοτόμος δράση που η συμβουλή της μέσα στη σχολική ζωή κρίνεται σήμερα ως ιδιαίτερα σημαντική και απαραίτητη. Ο ρόλος της Συμβουλευτικής στην Αγωγή Υγείας εγκρίνεται στην προάσπιση, τη βελτίωση και την προαγωγή της ψυχικής και σωματικής ευεξίας των μαθητών, αφενός με την ανάπτυξη των κοινωνικών δεξιοτήτων τους και της κριτικής τους σκέψης και αφετέρου με την αναβάθμιση του κοινωνικού και φυσικού περιβάλλοντος τους.

Παράλληλα με τον παραπάνω βασικό σκοπό υπάρχουν διάφοροι γενικοί στόχοι που δίνουν τις γενικές αλλά και συγκεκριμένες κατευθύνσεις στα προγράμματα συμβουλευ-

τικής στήριξης.

Οι σημαντικότεροι από τους στόχους αυτούς είναι:

- Η λεπτομερής και εμπειριστατωμένη ενημέρωση των νεαρών ατόμων σχετικά με τους κινδύνους που απειλούν την ψυχική και σωματική τους υγεία. Η Alysoun Moon (1998) αναφέρει ότι όλα τα παιδιά έχουν το δικαίωμα να γνωρίζουν τους τρόπους που μπορούν να διασφαλίσουν τόσο τη σωματική, όσο και την ψυχική τους υγεία και ασφάλεια.
- Η ανάπτυξη δεξιοτήτων, κριτικής στάσης, η βελτίωση της αυτοπεποίθησης, της αυτοεκτίμησης, αλλά και της δυνατότητας να διαπραγματεύεται και να προβαίνει στις σωστές επιλογές.

Ο ρόλος του Νοσηλευτή στο χώρο του σχολείου

Οι Νοσηλευτές έχουν τη δυνατότητα να βρίσκονται κοντά στα παιδιά, να έρχονται σε στενή επαφή μαζί τους στο σχολικό περιβάλλον και να αναγνωρίζουν τις δυσκολίες των μαθητών (Μαλικιώση-Λοίζου, 1999).

Ένα πρόγραμμα Αγωγής Υγείας μέσα στο σχολικό περιβάλλον μπορεί να επικεντρώνεται στη βελτίωση της ικανότητας του μαθητή να «φροντίζει συνολικά» τον εαυτό του, όμως ο Σχολικός Νοσηλευτής αποτελεί το σημαντικό εκείνο παράγοντα που καλείται να αφήσει τον παραδοσιακό του ρόλο, να γίνει και αυτός «μαθητής» μέσα στο πρόγραμμα και συνεργάτης των μαθητών του. Είναι απαραίτητο να είναι απαλλαγμένος από κάθε είδους προκαταλήψεις, να ενδιαφέρεται για όλους χωρίς διακρίσεις και να σέβεται τους εσωτερικούς ρυθμούς των μαθητών του. Να είναι συντονιστής στις ιδέες και στις εμπειρίες που αποκομίζονται και όχι να λειτουργεί ως ο μοναδικός πομπός γνώσης.

Οι Σχολικοί Νοσηλευτές έχουν χρέος να διερευνήσουν και να αξιολογήσουν πρώτα τα δικά τους συναισθήματα, αξίες και στάση, ώστε να μπορέσουν στη συνέχεια τόσο με τη στάση τους όσο και μέσα από την ενημέρωση-διδασκαλία να καλλιεργήσουν στους μαθητές συναισθήματα αυτοεκτίμησης, αυτοαξιολόγησης και αυτοελέγχου. Είναι απαραίτητο να δείχνουν σεβασμό στους μαθητές, στις επιλογές τους και στον τρόπο που τις εκφράζουν και να τους δείξουν καθαρά ότι τους αποδέχονται. Η αποδοχή είναι καθοριστική και ουσιαστικά

που θα προάγει τους διαπροσωπικούς δεσμούς, μεταξύ των δυο μερών.

Για να κατέχουν όμως αυτές τις δεξιότητες οι Σχολικοί Νοσηλευτές πρέπει να έχει δημιουργηθεί ένα δίκτυο κατάρτισης αλλά και υποστήριξης τους με την βοήθεια των σχολικών νοσηλευτών και των άλλων φορέων ψυχικής υγείας. Η κατάρτιση των Σχολικών Νοσηλευτών αποτελεί το μέσο μετάδοσης της απαραίτητης τεχνογνωσίας, ώστε να λειτουργήσουν οι ίδιοι ως σύμβουλοι της σχολικής κοινότητας στην αντιμετώπιση των προβλημάτων της προεφηβείας και της εφηβείας στην προαγωγή της υγείας.

Ο σύγχρονος Σχολικός Νοσηλευτής αναλαμβάνει το καθήκον να συμβάλει στη δημιουργία, ικανών και ψυχικά υγιών ανθρώπων. Καλείται, λοιπόν, σήμερα να λειτουργήσει ως σύμβουλος όπου η σχέση του με τους μαθητές κάποιες φορές θα πρέπει να συνυπάρχουν κάποιοι ή και όλοι οι παρακάτω παράγοντες (εντελώς απαραίτητοι στη συμβουλευτική σχέση):

1. αναγνώριση του προβλήματος του μαθητή ή των μαθητών
2. συμφωνία ή γνησιότητα απέναντι τους
3. απεριόριστη και άνευ όρων θετική αναγνώριση
4. ενσυναίσθηση, κατανόηση

Η αποδοχή μαθητή, των συναισθημάτων του, ακόμη και αυτών τα οποία ο ίδιος φοβάται, θεωρείται σημαντική για τη συναισθηματική του ανάπτυξη και την εξεύρεση θετικών λύσεων.

Ο ρόλος των γονέων

Είναι παραδεκτό από όλους ότι η κοινωνία σήμερα απαιτεί από τους ενήλικες, γονείς και εκπαιδευτικούς, για να μπορέσουν να μεγαλώσουν τα παιδιά τους, να είναι σε θέση να εξακολουθούν να «μεγαλώνουν» και οι ίδιοι. Σ' ένα μεταβαλλόμενο κόσμο τα σταθερά σημεία αναφοράς δεν μπορούν να βρεθούν «έξω», αλλά μέσα στο ίδιο το άτομο.

Ο ρόλος του γονέα «μαθαίνεται» και σχεδόν κάθε γονέας ανατρέχει στην εμπειρία που απέκτησε από τους γονείς του από την πρώτη του νηπιακή ηλικία. Όμως στη σύγχρονη εποχή δεν υπάρχουν οι σταθερές αξίες, οι

καθορισμένοι ρόλοι και άλλα σταθερά σημεία αναφοράς. Οι αλλαγές είναι συχνές και ραγδαίες, και στις αλλαγές αυτές που έχουν να κάνουν με το ρόλο του σημερινού γονιού εμπεριέχονται αγωνίες και αβεβαιότητα, αλλά και ευκαιρίες για καλύτερη προσωπική πορεία γονέων και παιδιών, καθώς και δυναμικότερη εσωτερική εξέλιξη (Καλογρίδης, 2006). Τα σύγχρονα προγράμματα Αγωγής Υγείας αντιμετωπίζουν τον γονεϊκό ρόλο όχι σαν απώρροια μια εξωτερικής μαθησιακής, αλλά μιας ειλικρινούς εσωτερικής διεργασίας (Κλεφτάρας, 2002).

Μεθοδολογία ανάπτυξης προγραμμάτων Αγωγής Υγείας

Για την ολοκλήρωση των προγραμμάτων Συμβουλευτικής στήριξης και Αγωγής Υγείας ακολουθείται μεθοδολογία με συγκεκριμένα διδακτικά εργαλεία. Η σύγχρονη μεθοδολογία της Αγωγής Υγείας δεν στηρίζεται πλέον στην απλή ενημέρωση και μεταφορά γνώσεων σε εξειδικευμένα θέματα υγείας. Αντιθέτως, για την εκπλήρωση των στόχων της απαιτείται να χρησιμοποιηθούν μέσα που στοχεύουν στην ενεργητική και βιωματική μάθηση των αντικειμένων των προγραμμάτων.

Στη μεθοδολογία αυτή προτείνεται:

- η προσέγγιση στην σχολική τάξη ως ομάδας
- η εστίαση στην παιδαγωγική σχέση
- η ενεργητική ακρόαση ως τρόπος επικοινωνίας
- η διαθεματική προσέγγιση μέσα από ενοποιημένη μορφή διδασκαλίας
- η χρήση διερευνητικών μεθόδων με στόχο τη σταδιακή οικοδόμηση της γνώσης.

Ως καταλληλότερο μοντέλο προσέγγισης προτείνεται το Ψυχοκοινωνικό, το οποίο εισάγει την έννοια των κοινωνικών δεξιοτήτων και αναπτύσσει:

- τρόπους επικοινωνίας
- τρόπους επίλυσης αποφάσεων
- τρόπους λήψης αποφάσεων
- τρόπους συνειδητής επιλογής κ.α.

Για την προαγωγή και αγωγή υγείας είναι φανερό λοιπόν ότι είναι απαραίτητη η εφαρμογή μεθόδων διδασκαλίας και μάθησης, οι οποίες ενθαρρύνουν τη συμμετοχή και τη συνεργασία. Το να διδάσκεται απλώς στους ανθρώπους το χρήσιμο, το ωφέλιμο και το σωστό δεν επαρκεί στο να φέρει τα επιθυμητά αποτελέσματα. Όλοι οι άνθρωποι, και φυσικά και οι μαθητές, πρέπει να είναι ενεργά αναμεμιγμένοι και να αισθάνονται ότι αυτό το οποίο μαθαίνουν είναι σχετικό με τις δικές τους εμπειρίες.

Στην παραδοσιακή μέθοδο διδασκαλίας η μετάδοση πληροφοριών ακολουθεί μονόδρομη κατεύθυνση, από τον εκπαιδευτικό προς τον μαθητή. Στη συμμετοχική προσέγγιση ή στην ενεργό μάθηση ο Σχολικός Νοσηλευτής εφαρμόζει μια διττή διαδικασία: ανακαλύπτει τις ανάγκες των μαθητών, τις στάσεις τους και το πώς αισθάνονται και ανακαλύπτει τρόπους να καλύψει τις ανάγκες τους αυτές, «ξέρω ότι δεν μπορώ να διδάξω τίποτα σε κανέναν, μπορώ

μόνο να δημιουργήσω ένα περιβάλλον μέσα στο οποίο κάποιος θα μπορεί να μάθει κάτι». σύμφωνα με τη θεωρία του Rogers (Μαλικιώση-Λοΐζου, 1999).

Με τη μέθοδο της ομαδοκεντρικής διδασκαλίας και συμμετοχικής προσέγγισης ο σχολικός νοσηλευτής ενθαρρύνει τους μαθητές να αναλάβουν οι ίδιοι την ευθύνη να μάθουν και να αναπτυχθούν, προκειμένου να νιώσουν ικανοί να αναλάβουν τον έλεγχο της ζωής τους και την ευθύνη των αποφάσεων τους. Ειδικότερα, όταν αναφερόμαστε στην προαγωγή της ψυχικής υγείας, χρειάζεται να βοηθηθούν οι άνθρωποι να αναγνωρίσουν τις αντιλήψεις και τα συναισθήματά τους, να τα αποδεχθούν και να ενισχύσουν έτσι την αίσθηση της αυτοαξίας τους.

Η αλληλεπίδραση των παιδιών στην ομάδα συμβάλλει στη μείωση των λαθών και λειτουργεί ως έλεγχος στις διάφορες προτάσεις και εναλλακτικές λύσεις (Γεώργας, 1986). Τα παιδιά κατανοούν καλύτερα ότι τα προβλήματα τους ζητούν την επαφή με τους σημαντικά «άλλους» που τους περιβάλλουν.

Ο Malcolm Knowles υποστηρίζει ότι απαραίτητη προϋπόθεση για τη διαδικασία της μάθησης είναι η ύπαρξη ενός μαθησιακού συμβολαίου που χρησιμοποιείται από τους εκπαιδευόμενους για τη διάγνωση των αναγκών τους, τον ορισμό των στόχων τους, τον εντοπισμό των μαθησιακών στρατηγικών και την αξιολόγηση της προόδου τους (Cross, 1981).

Παρατηρώντας τα προγράμματα Αγωγής Υγείας που γίνονται στη χώρα μας, διαπιστώνουμε ότι έχουν σχεδιαστεί με βάση τις μεθόδους που αναφέρθηκαν, θεωρώντας την μεθοδολογία ως ένα από τα σημαντικότερα στοιχεία στην επιτυχία ενός από τα σημαντικότερα στοιχεία στην επιτυχία ενός προγράμματος.

Σημαντικό είναι να υπογραμμισθεί ότι τα προγράμματα Αγωγής Υγείας για να έχουν τα επιθυμητά αποτελέσματα απαιτούν συγκεκριμένες δεξιότητες – προϋποθέσεις για να λειτουργήσει σωστά και εποικοδομητικά η συμβουλευτική σχέση μέσα σε αυτά (ορθή αντίληψη, εστίαση, αναζήτηση – ανάδειξη προσόντων, προσεκτική παρακολούθηση και ενεργή ακρόαση, χρήση ερωτήσεων, ενθάρρυνση, αντανάκλαση συναισθημάτων, αναδιτύπωση, παράφραση, ερμηνεία, πληροφόρηση και καθοδήγηση).

Σχεδιασμός και Υλοποίηση Προγραμμάτων Πρόληψης και Παρεμβατικών Προγραμμάτων Συμβουλευτικής και Αγωγής Υγείας

Η Συμβουλευτική και η Αγωγή Υγείας είναι κατεξοχήν διαθεματικές και διεπιστημονικές δραστηριότητες. Επομένως, τα σχετικά προγράμματα για να είναι αποτελεσματικά, πρέπει τα θέματα που διαπραγματεύονται να έχουν σπειροειδή και ολιστική δομή και μέσα από τη διαθεματική προσέγγιση να διαχέονται ή να ενσωματώνονται σε άλλα μαθήματα του αναλυτικού προγράμματος. Τόσο η

ψυχοσύνθεση του μαθητή όσο και η φύση των προγραμμάτων μας επιτρέπουν και μας κατευθύνουν στην εφαρμογή της διαθεματικής προσέγγισής ως την πλέον αποτελεσματική μαθησιακή διαδικασία. Πρέπει να αποτελούν αναπόσπαστο κομμάτι της όλης μαθησιακής διαδικασίας του σχολείου.

Με τη διαθεματική προσέγγιση το αντικείμενο δεν

ερευνάνται μόνο σε μια καθορισμένη ώρα εντός ή εκτός ωρολογίου προγράμματος με τη συμμετοχή όποιων θέλουν, αλλά επανέρχεται συχνά μέσα στο ωρολόγιο πρόγραμμα, συνδεδεμένο με τα άλλα μαθήματα. Επιπλέον, με τον τρόπο αυτό συμμετέχει, ευαισθητοποιείται και ενεργοποιείται όλο το δυναμικό της τάξης.

Η διαθεματική προσέγγιση διευκολύνει το μαθητή να εμπλουτίσει και να διαμορφώσει τις γνώσεις του σχετικά με ένα θέμα, από διάφορες πτυχές του ωρολογίου προγράμματος και να μετατρέψει τη σχολική γνώση σε καθημερινές συνήθειες και πράξεις, που έχουν άμεση θετική επίδραση στον τρόπο ζωής του. Η ικανότητα του σχολικού Νοσηλευτή να εντάξει αυτό που θέλει να κατανοήσουν οι μαθητές πάνω σε ένα θέμα προαγωγής υγείας, μέσα σε διάφορα γνωστικά αντικείμενα είναι αυτή που θα τον οδηγήσει ή

όχι στην επιτυχία του στόχου που έχει προσδιορίσει.

Η Συμβουλευτική δεν αντιμετωπίζεται ως μεμονωμένο γνωστικό αντικείμενο, αλλά αποτελεί στοιχείο κάθε πτυχής της σχολικής ζωής και εξοπλίζει τους μαθητές με ικανότητες ώστε:

- Να βρίσκουν, να κατατάσσουν και να αξιοποιούν τις πληροφορίες.
- Να σχεδιάζουν μια έρευνα και να αξιολογούν τα δεδομένα της.
- Να επικοινωνούν
- Να ερμηνεύουν τις σχέσεις μεταξύ του φυσικού κόσμου και των ανθρώπων
- Να αναγνωρίζουν τους κινδύνους που τους απειλούν
- Να αναπτύσσουν συνεργασία με τους άλλους
- Να κοινωνικοποιούνται.

Ο ρόλος του Σχολικού Νοσηλευτή στην ανάπτυξη προγραμμάτων Πρόληψης, και προαγωγής της υγείας στην Πρωτοβάθμια εκπαίδευση

Στόχοι:

- Κατανόηση του ρόλου της οικογένειας ως «κώρου» που παρέχει ασφάλεια και προστασία και επισήμανση των διαφορετικών ρόλων του κάθε μέλους (γονιός, παιδί, παππούς, γιαγιά κ.α.).
- Συνειδητοποίηση του πως αποκτούν φίλους και ανάδειξη της σημασίας της φιλίας στη ζωή τους.
- Συζήτηση για θέματα που αφορούν στον τρόπο με τον οποίο τα παιδιά αξιοποιούν το περιβάλλον τους, προκειμένου να ικανοποιήσουν ορισμένες ανάγκες τους.
- Κατανόηση βασικών παραμέτρων και τρόπων με τους οποίους οι κοινωνικές και πολιτισμικές συνθήκες επηρε-

άζουν και διαμορφώνουν στάσεις και πρότυπα ταύτισης και συμπεριφοράς.

Ενδεικτικές δραστηριότητες:

Μέσα από τις παρακάτω δραστηριότητες μπορούμε να επιτύχουμε τους παρακάτω στόχους :

- ανάπτυξη της δυναμικής της ομάδας
- παιχνίδια ρόλων
- ερωτηματολόγιο έρευνας
- καλλιτεχνική δημιουργία
- δουλειά σε μικρές ομάδες πάνω σε θέματα αγωγής υγείας
- μμητικά παιχνίδια πάλι πάνω σε θέματα υγείας.

Ο ρόλος του Σχολικού Νοσηλευτή στην ανάπτυξη προγραμμάτων Πρόληψης, και προαγωγής της υγείας στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση

Στόχοι:

- A) Αναζήτηση παραγόντων που συντελούν στη διαμόρφωση της ατομικής ταυτότητας κάθε μαθητή.
- B) Αυτογνωσία και κατανόηση του τρόπου συσχέτισης με τους άλλους συμμαθητές και ιδιαίτερα των «σημαντικών άλλων» στη ζωή τους.
- Γ) Συνειδητοποίηση της σημασίας των συναισθημάτων τους και της επίδρασης που αυτά έχουν στις σχέσεις με τους άλλους και το πώς νιώθουν για τον εαυτό τους.
- Δ) Η αλληλεπίδραση των εφήβων και η σημασία της για τη διαμόρφωση στάσεων, συμπεριφορών, συναισθημάτων, αναγκών και επιθυμιών, σύνδεση με ειδικότερα θέματα, όπως πως επηρεάζομαι από τους άλλους σε θέματα διατροφής- σεξουαλικής συμπεριφοράς- χρήση ουσιών, πως αντιμετωπίζω περιπτώσεις πίεσης από τους άλλους για θέματα που αφορούν την προσωπική μου ασφάλεια- τη χρήση ουσιών- τις σχέσεις με το άλλο φύλο.

Ενδεικτικές δραστηριότητες:

Μέσα από τις παρακάτω δραστηριότητες μπορούμε να επιτύχουμε τους στόχους μας:

- ανάπτυξη της δυναμικής της ομάδας
 - παιχνίδια ρόλων, ερωτηματολόγια έρευνας
 - καλλιτεχνική δημιουργία
 - δουλειά σε μικρές ομάδες, όλα τα παραπάνω πρέπει να έχουν ως βασικό τους έρεισμα θέματα αγωγής υγείας
- Επισημαίνεται η σημαντικότητα του ρόλου που μπορεί να αναπτύξει ένας Σχολικός Νοσηλευτής στην ανάπτυξη προγραμμάτων πρόληψης της χρήσης εξαρτησιογόνων ουσιών

Ενδεικτικά αναφέρεται ότι τα προγράμματα πρωτογενούς πρόληψης έχουν ως στόχο να εμποδίσουν ή να καθυστερήσουν την έναρξη της χρήσης ουσιών καθώς και τη μετάβαση από τη δοκιμή στη συστηματική χρήση. Αντίθετα, η δευτερογενής και η τριτογενής πρόληψη

στοχεύουν στο να βοηθήσουν τους συστηματικούς χρήστες να μην επανέλθουν στη χρήση ή να αποφύγουν περαιτέρω προβλήματα που μπορεί να προκληθούν από τη χρήση ουσιών. Η διερεύνηση ορισμένων αιτιών που

οδηγούν τα άτομα στη χρήση ουσιών δικαιολογεί την έμφαση που δίνεται από τα προγράμματα πρωτογενούς πρόληψης στην ενίσχυση των ατομικών και κοινωνικών δεξιοτήτων.

Επίλογος

Οι διαπιστώσεις που προκύπτουν από την εφαρμογή προγραμμάτων Πρόληψης και Παρέμβασης σε θέματα υγείας στα σχολεία σε διεθνές επίπεδο δεν είναι και τόσο ευχάριστες για την απόδοσή τους στη λειτουργικότητα των παιδιών, συγκεκριμένα έχει διαπιστωθεί ότι (Χατζηχρήστου, 2004):

- Μεγάλο ποσοστό παιδιών και εφήβων αντιμετωπίζει πολλά αναπτυξιακά προβλήματα.
- Τα προβλήματα των παιδιών είναι σύνθετα, αλληλένδετα και σχετίζονται με ποικίλες κοινωνικοοικονομικές παραμέτρους.
- Ελάχιστοι ενδιαφέρονται οι εμπλεκόμενοι φορείς κυρίως για την ψυχική υγεία των παιδιών.
- Έλλειψη συμβουλευτικής υποστήριξης και θεραπευτικής παρέμβασης.

Οι διαπιστώσεις αυτές καθιστούν έντονη και επιτακτική την ανάγκη για:

- Συνεργασία όλων των φορέων στους τομείς υγείας, παιδείας, κοινωνικής πρόνοιας και δικαιοσύνης.
- Ολόπλευρη ανάπτυξη των μοντέλων παροχής υπηρεσιών.
- Συνεργασία, συντονισμός, διασύνδεση υπηρεσιών, φορέων, συστημάτων και διεπιστημονική συνεργασία ειδικών.
- Ανάπτυξη υπηρεσιών ανάλογα με την ιδιαιτερότητα κάθε περιοχής (εθνικές/πολιτιστικές ιδιαιτερότητες).
- Δραστηριοποίηση ομάδων, συλλόγων γονέων.
- Συχνή αξιολόγηση των προγραμμάτων πρόληψης και παρέμβασης.
- Συνεχής επιμόρφωση και κατάρτιση των ειδικών. (Χατζηχρήστου, 2004). Ο σχολικός νοσηλεύτης μπορεί να γίνει συνδετικός κρίκος ανάμεσα σε όλους του ενδιαφερόμενους έτσι ώστε να γίνει εφικτός ο σκοπός όλων, που δεν είναι άλλος από την συνεχή και ουσιαστική βοήθεια σε όλα τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι μαθητές, της πρωτοβάθμιας ή δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Γεώργας, Δ. (1986). Κοινωνική ψυχολογία, (τ. Α' & τ. Β'). Αθήνα.
- Α' Δ'νοση Δ.Ε. Ν. Αθηνών, (1999). Θεωρητική & Βιωματική Προσέγγιση Αγωγής Υγείας στα Σχολεία, Σεμινάριο Αγωγής Υγείας.
- Cross, K. P. (1981). Adults as Learners. San Francisco: Jossey-Bass.
- Delaroché, P., (2005). Εφηβεία: Τα προβλήματα της και πως θα τα αντιμετωπίσετε. Αθήνα: Μπουκουμάνης.
- Εγχειρίδιο για τον εκπαιδευτικό, Πρόγραμμα αγωγής υγείας, (1996). Στηρίζομαι στα πόδια μου, Ε.Π.Ι.Ψ.Υ., Ο.Ι.Λ.Α.Ν.Α., Αθήνα.
- Ζυμβρακάκη, Ε. (1996). Ζητήματα θεωρίας και μεθόδου στην επιστήμη της Αγωγής και Προαγωγής της Υγείας. Σύγχρονη Εκπαίδευση, αρ. τεύχους 89.
- Head, J., (2000). Εκπαιδύοντας τους εφήβους, Αθήνα: Σαββάλας.
- Herbert, M. (1992). Ψυχολογικά προβλήματα εφηβικής ηλικίας, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Herbert, M. (1993). Ψυχολογικά προβλήματα παιδικής ηλικίας, Τ. Ια, Ιβ, Επ. Ι. Παρασκευόπουλος, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Καλαντζή – Αζίζι, Α. & Μπεζεβέγκης, Η. (2000). Θέματα ψυχικής υγείας παιδιών και εφήβων. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Καλαντζή – Αζίζι, Α. & Ζαφειροπούλου, Μ., (2004). Προσαρμογή στο σχολείο. Πρόληψη και αντιμετώπιση δυσκολιών. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Καλογρίδη, Σ. (2006). Συνεργασία σχολείου – οικογένειας: Αντιλήψεις εκπαιδευτικών. Σύγχρονη Εκπαίδευση, αρ. τεύχους 146.
- Κλεφτάρης, Γ. (2002). Η κατάθλιψη σε παιδιά και εφήβους: Μέθοδοι αυτοαξιολόγησης και προβληματισμοί, στο Πολεμικός, Ν. Καϊλα, Μ. Καλαβάσης, Φ. (επιμ.). Εκπαιδευτική, οικογενειακή και πολιτική ψυχοπαθολογία. Αθήνα: Ατραπός.
- Μαλικιώση – Λοϊζου, Μ. (1999). Συμβουλευτική Ψυχολογία. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Mcleod, J. (2005). Εισαγωγή στη Συμβουλευτική, Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Molnar, A & Lindquist, B. (1990). Προβλήματα συμπεριφοράς στο σχολείο Οικοσυστημική Προσέγγιση. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Παγκόσμια Οργάνωση Υγείας, Weare, K., Gray, G. (Επιμ.: Σώκου, Κ.) (2000). Η προαγωγή της ψυχικής και συναισθηματικής υγείας στο σχολείο. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Παρασκευόπουλος, Ι. Ν. (2002). Η ψυχική υγεία των παιδιών και ο ρόλος του σχολείου, στο Πολεμικός, Ν. Καϊλα, Μ. Καλαβάσης, Φ. (επιμ.), Εκπαιδευτική, οικογενειακή και πολιτική ψυχοπαθολογία. Αθήνα: Ατραπός.
- Περάκη, Β. (1994). Αγωγή Υγείας: Ένα όπλο στη μάχη για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής του ανθρώπου. Ο ρόλος του σχολείου. Σύγχρονη Εκπαίδευση, αρ. τεύχους 76.
- Πετρόπουλος Ν. – Παταστυλιανού Α., (2001). Μορφές επιθετικότητας, βίας και διαμαρτυρίας στο σχολείο. Αθήνα: ΥΠΕΠΘ, Παιδαγωγικό Ινστιτούτο.
- Πολεμικός, Ν. Καϊλα, Μ. Καλαβάσης, Φ. (επιμ.) (2002). Εκπαιδευτική, οικογενειακή και πολιτική ψυχοπαθολογία. Αθήνα: Ατραπός.
- Rice, I. P. (επ. Α. Αντωνίου) (2005). Η Ψυχολογία της Υγείας, Αθήνα: Εκδόσεις Έλλην.
- Σώκου, Κ. (1999). Οδηγός αγωγής και προαγωγής της υγείας. Πρότυπο πρόγραμμα «αλκοόλ και ατύχημα». Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Τούντας, Γ. (2002). Πολιτική Υγείας, Αθήνα: Οδυσσέας.
- Τούντας, Γ. (2004). Κοινωνία και Υγεία, Αθήνα: Οδυσσέας/Νέα Υγεία.
- ΥΠΕΠΘ, Δ/ση Σπουδών Δευτε/θμιας Εκπαίδευσης, Γραφείο Αγωγής υγείας, ΕΙΝ, (2000), Ψυχική Υγεία – Διαπροσωπικές σχέσεις ΙΙ – Ι4 ετών, Αθήνα.
- Χατζηχρήστου Χ. (2004). Εισαγωγή στη Σχολική Ψυχολογία. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.